

О. Пустовіт,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільного та господарського права,
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України

О. Піддубний,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного та господарського права,
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України

МІЖДЕРЖАВНІ УГОДИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Експорт продукції агропромислового комплексу, який становить основу українського експорту, в умовах воєнного стану привертає увагу не лише українських науковців, а й дослідників з усього світу. Це через те, що питання продовольчої безпеки набули особливої актуальності за останні роки і є постійною темою обговорення міжнародними організаціями. Оскільки тема статті стосується міжнародного права, значним джерелом інформації слугують міжнародні правові акти, наприклад угоди між Україною та країнами світу, рішення Європейської Комісії та Ради Європи.

Аналіз досліджень і публікацій. Також питання взаємодії України з іншими країнами у сфері міжнародної торгівлі та експорту досліджували такі науковці як Коляда О. Нечипоренко А., Бабець І., Артаманова Г., Яремчук Т., Кім Д. Та інші.

Результати дослідження. Однією з перших значних подій у міжнародному просторі можна вважати скасування мит Європейським Союзом. У червні 2022 року набрав чинності Регламент № 2022/870 Європейського Парламенту та Ради про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі [1], який розширює можливості україн-

ських експортерів в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зараз тимчасово скасовані тарифи, установлені у рамках Угоди, що стосуються промислової продукції, системи вхідних цін для фруктів та овочів, тарифних квот для сільськогосподарської продукції, антидемпінгових мит на імпорту з України та глобальних захисних заходів щодо українських товарів.

У червні наступного року став чинним Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2023/1077 [2], що був прийнятий 31 травня 2023 року, і який подовжив тимчасові заходи з лібералізації торгівлі між ЄС та Україною ще на рік. Ці заходи включають скасування усіх мит, квот і торговельних захисних обмежень для українського експорту відповідно до Регламенту Європарламенту, який був прийнятий у 2022 році. Варто відзначити, що цей Регламент містить не лише положення щодо скасування деяких заходів, а й накладає на Україну певні зобов'язання.

Зокрема, Україна зобов'язується дотримуватися правил походження товарів в рамках Угоди про асоціацію з ЄС, утримуватися від введення будь-яких додаткових обмежень на імпорту з ЄС, включаючи нові митні та інші заходи, а також посилення

існуючих обмежень (за винятком тих, що обумовлені необхідністю в умовах воєнних дій). Крім того, Україна зобов'язується поважати демократичні принципи, права людини та основні свободи, верховенство права, а також вживати належних заходів для боротьби з корупцією та антиправною діяльністю, як це передбачено в Угоді про асоціацію.

Лібералізація торговельних відносин передбачає, що Україна зобов'язана дотримуватися європейських норм про походження товарів та відповідних процедур у рамках Угоди про асоціацію, утримуватися від введення будь-яких нових обмежень на імпорту з ЄС та дотримуватися демократичних принципів, прав людини та основних свобод, верховенства права та боротьби з корупцією. Ці нові правила діятимуть протягом року і сприятимуть українським виробникам та експортерам у період воєнного конфлікту, зміцнюючи їхні позиції на європейському ринку.

У зв'язку зі стабілізацією ринку, ЄС дозволив Україні експортувати свою сільськогосподарську продукцію без квот і мит до 5 червня 2025 року [3], однак з введенням запобіжників для захисту інтересів європейських аграріїв. Ці запобіжники передбачають можливість невідкладного введення тарифів для особливо чутливих сільськогосподарських товарів, зокрема птиці, яєць, цукру, вівса, крупи, кукурудзи та меду, якщо імпорту цих товарів перевищить середні обсяги, зафіксовані в другій половині 2021 року та за весь 2022 та 2023 роки.

22 липня 2022 року в Стамбулі Україна, Туреччина та ООН уклали угоду щодо розблокування портів для вивезення українського зерна [4]. Росія також підписала подібну угоду з Туреччиною та ООН. Дана угода згодом отримала назву «Зернова ініціатива». Угода, укладена у липні, встановила процедури для безпечного експорту зерна з визначених портів з метою зменшення продовольчої

кризи 2022 року. Кульмінацією цього заходу стало успішне вивезення понад 400 суден з українських портів до кінця жовтня, які перевезли майже 9,5 млн тонн зерна та інших харчових продуктів. Угода припинила свою дію 17 липня 2023 року.

Україна та ЄС у місті Ліон у Франції уклали угоду про автомобільні вантажні перевезення, яка включає зниження обмежень щодо перетину кордону для українських перевізників [5]. З моменту підписання тимчасової угоди про спрощення вантажних автомобільних перевезень між Європейським Союзом та Україною, експорт українських автотранспортних послуг до ЄС значно зросло. Обсяг експорту збільшився на приблизно дві третини, а вартість експорту зросла на третину. Це призвело до збільшення обсягу експорту на понад 300 000 тонн товарів щомісяця. У той же час український імпорту з ЄС також значно зрос: обсяг імпорту збільшується на близько 300 000 тонн щомісяця. Вартість імпорту зростає майже втричі швидше, ніж вартість експорту, досягаючи понад 700 млн євро щомісяця порівняно з 250 млн євро щомісяця.

Розширяючи можливості експорту, Уряд України співпрацює і з країнами Сходу, наприклад Туреччиною, що входить до п'ятірки партнерів у сфері торгівлі. На засіданні Кабінету Міністрів України, яке відбулося 7 травня 2024 року, було затверджено законопроект щодо ратифікації Угоди про вільну торгівлю між Україною та Туреччиною [6]. Наступним етапом є направлення законопроекту на ратифікацію Верховною Радою України.

Ця угода відкриє нові можливості для розвитку торговельних зв'язків завдяки преференційним умовам доступу до ринків товарів та послуг обох країн, а також забезпечить більшу прозорість у питаннях регулювання, знизить операційні витрати бізнесу шляхом усунення торгових

бар'єрів та в результаті підвищить ефективність розвитку національних економік.

Не менш важливим є подія підписання Україною та Туреччиною угоди про створення системи електронного обміну попередньою інформацією між митними органами двох держав [7]. Під час зустрічі у Стамбулі Президент України Володимир Зеленський та Президент Туреччини Реджеп Ердоган підписали Угоду між урядом України та урядом Турецької Республіки про створення системи електронного обміну попередньою інформацією щодо товарів та транспортних засобів, які перетинають кордони обох країн. Ця інформація, отримана митними органами, сприятиме швидшому проходженню товарів і транспортних засобів через кордони та допоможе у боротьбі з можливими митними правопорушеннями.

Висновки. За період з червня 2022 року по травень 2024 року Україна зазнала значних змін у міжнародних торговельних відносинах, що сприяли посиленню її економічного партнерства з Європейським Союзом, Туреччиною та іншими країнами. Скасування мит і торговельних обмежень з ЄС в рамках Угоди про асоціацію значно збільшило можливості українських експортерів, особливо в промисловому та сільськогосподарському секторах. Розширення автомобільних перевезень із ЄС також сприяло значному зростанню обсягів торгівлі.

Укладення нових угод із Туреччиною, зокрема угоди про вільну торгівлю та системи електронного обміну митною інформацією, є ключовими кроками для розвитку міжнародних торговельних зв'язків. Ці ініціативи сприятимуть збільшенню прозорості та ефективності в торговельних операціях, що сприятиме загальному економічному зростанню України.

Україна також активно працює над забезпеченням дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини, демократії та боротьби з корупцією,

що є необхідними умовами для подальшого розвитку та поглиблення торговельних відносин з партнерами.

Отже, взаємодія з Європейським Союзом та іншими країнами підтверджує готовність України до викликів глобального ринку та підтримує її позицію як надійного партнера у міжнародній торгівлі.

Навіть за умов російської агресії, експорт української продукції є важливим як для світового ринку, так і для розвитку економічного благополуччя нашої країни. Зовнішня торгівля визначає розвиток країни і безпосередньо впливає на її основні економічні показники. Умови нестабільності, спричинені повномасштабним вторгненням Росії в Україну, введенням воєнного стану, блокуванням морських шляхів та іншими негативними факторами, вимагають пошуку альтернативних шляхів експорту. Використання різних видів транспорту та логістичних ланцюгів постачання стає критично важливим. Ще до початку війни Україна уклала багато корисних для національної економічної ситуації міжнародних угод. Передбачувано, що під час перебігу воєнних дій ступінь міжнародної співпраці тільки зростає, а тому зростає і кількість міжнародно-правових актів, зокрема у сфері експорту і торгівлі. Це й зумовлює актуальність і мету написання даної статті – дослідити, як саме міжнародні документи впливають на сьогоденний експорт сільськогосподарської продукції з України. Об'єктом дослідження постав процес імпорту продукції агропромислового сектору до країн ЄС та світу. Предметами дослідження постають міжнародні угоди, законодавство ЄС, вплив опрацьованих документів на логістичні маршрути, порядок експорту продукції, управлінські рішення та розподіл ресурсів всередині країни

для забезпечення внутрішнього та експортного попиту. Зроблено висновок, що укладення нових угод із Туреччиною, зокрема угоди про вільну торгівлю та системи електронного обміну митною інформацією, є ключовими кроками для розвитку міжнародних торговельних зв'язків. Ці ініціативи сприятимуть збільшенню прозорості та ефективності в торговельних операціях, що сприятиме загальному економічному зростанню України. Україна також активно працює над забезпеченням дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини, демократії та боротьби з корупцією, що є необхідними умовами для подальшого розвитку та поглиблення торговельних відносин з партнерами. Отже, взаємодія з Європейським Союзом та іншими країнами підтверджує готовність України до викликів глобального ринку та підтримує її позицію як надійного партнера у міжнародній торгівлі.

Ключові слова: право Європейського Союзу, вільна торгівля, міжнародне право.

Pustovit O., Piddubnyi O. Interstate agreements and their impact on the export of agricultural products of Ukraine

Even under the conditions of Russian aggression, the export of Ukrainian products is important both for the world market and for the development of the economic well-being of our country. Foreign trade determines the country's development and directly affects its main economic indicators. The conditions of instability caused by Russia's full-scale invasion of Ukraine, the introduction of martial law, the blocking of sea routes and other negative factors require the search for alternative export routes. The use of different modes of transport and logistics supply chains is becoming critical. Even

before the start of the war, Ukraine concluded many international agreements useful for the national economic situation. It is assumed that during the course of hostilities, the degree of international cooperation only increased, and therefore the number of international legal acts also increased, in particular in the field of export and trade. This determines the relevance and purpose of writing this article – to investigate exactly how international documents affect the current export of agricultural products from Ukraine. The object of the study was the process of importing products of the agro-industrial sector to EU countries and the world. The subjects of research are international agreements, EU legislation, the impact of processed documents on logistics routes, the order of product export, management decisions and the distribution of resources within the country to ensure domestic and export demand. It was concluded that the conclusion of new agreements with Turkey, in particular the agreement on free trade and the system of electronic exchange of customs information, are key steps for the development of international trade relations. These initiatives will help increase transparency and efficiency in trade operations, which will contribute to the overall economic growth of Ukraine. Ukraine is also actively working to ensure compliance with international standards in the field of human rights, democracy and the fight against corruption, which are necessary conditions for the further development and deepening of trade relations with partners. Therefore, interaction with the European Union and other countries confirms Ukraine's readiness for the challenges of the global market and supports its position as a reliable partner in international trade.

Key words: European Union law, free trade, international law.

Література

1. Regulation (EU) 2022/870 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. PE/21/2022/REV/1. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/870/oj>

2. Regulation (EU) 2023/1077 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. PE/19/2023/REV/1. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1077/oj>

3. EU reaffirms trade support for Ukraine and Moldova: прес-реліз Європейської Комісії від 31.01.2024. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_562

4. Initiative on the Safe Transportation of Grain and Foodstuffs from Ukrainian Ports. Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів: текст документа. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/black_sea_grain_initiative_full_text.pdf

5. Угода між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом від 16.09.2022 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-22#Text

6. Уряд підтримав ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та Турецькою Республікою: стаття Міністерства економіки України від 07.05.2024 року. URL: <https://www.kmi.gov.ua/news/uriad-pidtrymav-ratyfikatsiiu-uhody-pro-vilnu-torhivliu-mizh-ukraino-iu-turetskoiu-respublikoiu>

7. У Стамбулі підписано Угоду про створення системи електронного обміну попередньою інформацією між митними органами двох держав: стаття Офіційного представництва Президента України від 08.03.2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-stambuli-v-prisutnosti-prezidentiv-ukrayini-j-turechchini-89593>